

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА – КРОК ДО РІВНОСТІ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Світлана Новосьолова

завідувач сектору науково-технічної бібліотеки,
керівник Інформаційно-ресурсного центру «Без бар'єрів»,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
E-mail: svetlana_k75@ukr.net

Інклюзивна освіта спрямована безпосередньо на забезпечення рівного доступу до можливості розвитку та навчання кожної людини. Це реалізується виконанням вимог, викладених у міжнародних нормативно-правових документах та розробкою механізмів їх впровадження в інклюзивну освіту для створення таких умов, за яких усі здобувачі освіти мають однаковий доступ до освіти, однакові можливості отримати досвід, знання та подолати упереджене ставлення до тих, хто має «особливі потреби».

Всі учасники освітнього процесу повинні розуміти актуальність та важливість роботи в інклюзивній освіті[1]. Науково-технічна бібліотека Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (далі – НТУ «ХПІ») не лише це усвідомлюють, а й забезпечують реалізацію інклюзивної освіти.

У січні 2022 року у науково-технічній бібліотеці НТУ «ХПІ» відкрито Інформаційно-ресурсний центр «Без бар'єрів» (ІРЦ «Без бар'єрів»). Центр створено з метою: забезпечення безперешкодного доступу до інформаційних ресурсів; сприяння мотивації до навчання та самореалізації; формування толерантності до осіб з ООП; підтримка психологічного здоров'я користувачів; акцентування уваги суспільства на потреби людей з ООП.

Для сприяння комунікації з цього питання координується робота в групі «З толерантністю в серці» у Фейсбук. У групі обговорюється багато актуальних питань з напрямку інклюзії: обслуговування користувачів з особливими потребами, індивідуальний підхід; створення інклюзивного середовища; адаптація здобувачів освіти до освітнього середовища; мотивація учасників

освітнього процесу до якісного навчання та самореалізації; доступність бібліотеки, її ресурсів і послуг для користувачів з ООП; впровадження дистанційного навчання з академічної культури та інформаційних компетентностей; можливості бібліотек та співпраця університетських спільнот, ЗЗСО, громад міста, країни, світу з питань інклюзії.

Під час воєнного стану Інформаційно-ресурсний центр «Без бар'єрів» НТУ «ХПІ» розширив межі своєї роботи таким чином, що крім здобувачів освіти з ООП, працює з усіма категоріями користувачів, допомагає пережити негативні психоемоційні стани мешканцям міста Харкова та Харківської області, яка довгий час перебуває в зоні бойових дій. Ми уважно ставимося до кожного користувача, намагаємося враховувати його індивідуальні потреби.

Співробітники ІРЦ «Без бар'єрів» долучаються до волонтерської роботи та допомагають мешканцям міста та внутрішньо переміщеним особам пережити труднощі воєнного часу. Спільно з Фондом «Професійний розвиток Харкова» за підтримки UNICEF Ukraine було організовано психологічну підтримку для дітей, які в березні 2022 року переховувалися на станціях харківського метрополітену. Волонтерська група провела багато різних заходів та майстер-класів у метро для того, щоб: емоційно розвантажити дітей та підлітків; запобігти провалам в освіті та розвитку; навчати нового та корисного; надати психологічну допомогу.

ІРЦ «Без бар'єрів» співпрацює з Асоціацією дитячих та сімейних психологів України, а його керівник є членом Асоціації дитячих та сімейних психологів України, НПА та Української асоціації когнітивно-поведінкової терапії, має багаторічний досвід надання психологічної допомоги дітям з ООП та їх батькам. Цей корисний досвід та навички використовуються під час діяльності.

Під час воєнного стану заклади освіти об'єднують свої зусилля заради допомоги. На початку 2023 року укладено угоди між НТУ «ХПІ» та Комунальним закладом «Крисинський ліцей» Богодухівської міської ради Богодухівського району Харківської області, Комунальним закладом

«Дергачівський ліцей №3» Дергачівської міської ради Харківської області, Комунальним закладом «Покотилівський ліцей №2» Височанської Селищної ради Харківського району Харківської області, Харківською спеціалізованою школою №114 I–III ступенів Харківської міської ради Харківської області, Комунальним закладом «Публічна бібліотека Височанської Селищної ради Харківського району Харківської області, Централізованою бібліотечною системою Слобідського району міста Харкова, Комунальною установою «Богодухівський інклюзивно-ресурсний центр» Богодухівської міської ради Харківської області про спільну діяльність по наданню послуг учасникам освітнього процесу та місцевим мешканцям міста Харків, Харківської області та внутрішньо переміщених особам.

Впродовж січня-березня в рамках цих угод проведено онлайн зустрічі групи психологічної підтримки «Емоційне перезавантаження» для дітей з ООП та їх батьків, вчителів та асистентів вчителів ліцеїв, в ході яких познайомили учасників освітнього процесу з формами і методами роботи ІРЦ «Без бар'єрів» та дієвими техніками для ефективної психоемоційної підтримки. Під час активного спілкування були визначені пріоритетні напрями подальшої співпраці, особливо було акцентовано увагу на роботу з дітьми з ООП та їх батьками.

Спільно з Харківською спеціалізованою школою №114 I–III ступенів Харківської міської ради Харківської області на постійній основі проводимо онлайн групи психологічної підтримки «Емоційне перезавантаження» для дітей з ООП та їх родин. Роботу проводять С. Новосьолова та Н. Лябах (НТБ НТУ «ХПІ»), Н. Вовк (Харківська спеціалізована школа №114). До онлайн групи психологічної підтримки «Емоційне перезавантаження» для дітей з ООП та їх родин доєднуються усі бажаючі, незалежно від віку, статі та місця проживання. Спілкування та залучення учасників відбувається на віртуальних майданчиках центру: офіційний сайт НТБ НТУ «ХПІ» (<http://library.kpi.kharkov.ua/uk>) та група Facebook «З толерантністю в серці» [4].

Питання інклюзивної освіти варте особливої уваги. Воно є багатоаспектним та потребує комплексу знань та практичних навичок для реалізації[3]. Спільна співпраці сприяє обміну такими знаннями, навичками та досвідом. Тому планується продовження та розширення співпраці з усіма бажаючими та Інформаційно-ресурсним центром «Без бар'єрів» НТБ НТУ «ХПІ». Найактуальнішим питанням сьогоденної системи освіти є інклюзивна освіта для людей з обмеженими функціональними можливостями та особливими потребами у єдиному освітньому просторі [2]. Кожна країна має свій досвід спеціального навчання таких людей, пройшовши різний шлях від інтеграції до інклюзії. В умовах воєнного стану складніше працювати з дітьми з ООП, оскільки постійно лунають повітряні тривоги, дистанційне навчання, зберігаючи безпечні умови для життя дитини не має можливості дітям з ООП відвідувати інклюзивно-реабілітаційні центри, послуги яких вкрай необхідні для корекції фізичного та психологічного розвитку. Тому ми намагаємось дистанційно підтримувати та об'єднувати в групу психологічної підтримки «Емоційне перезавантаження» для усіх дітей з ООП та їх родин.

Список використаних джерел:

1. Данілавичюс Е. А., Литовченко С. В. Стратегії викладання в інклюзивному навчальному закладі : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. А. А. Колупасової. Київ : Видавнича група «А. С. К.», 2012. 360 с. (Серія «Інклюзивна освіта»).
2. Колупасова А. А., Таранченко О. М. Діти з особливими потребами в загальноосвітньому просторі: початкова ланка. Путівник для педагогів : навч.-метод. посіб. Київ : АТОПОЛ, 2010. 96 с.
3. Миронова С. П. Розвиток інклюзивної освіти: від Саламанки до України. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. 2017. № 14. С. 138–142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpkhist_2017_14_33 (дата звернення: 19.05.2023).
4. 3 толерантністю в серці (сторінка у соціальній мережі Facebook). URL: <https://www.facebook.com/groups/358209122773207> (дата звернення: 05.04.2023).